

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาแนวทางการออกแบบศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ แสดงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม ที่มนุษย์ทุกคนควรเรียนรู้ เพื่อทราบถึงรากเหง้าของตน เนื่องจากปัจจุบันอาคารประเภทศูนย์การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมไทยยังมีลักษณะทางกายภาพของอาคาร และการจัดแสดงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการในแต่ละช่วงอายุที่แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะการจัดแสดง ลักษณะผู้ให้บริการ และวิธีการบริหารจัดการ จากกรณีศึกษาอาคารศูนย์การเรียนรู้ 2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ และเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับความต้องการด้านองค์ประกอบภายในศูนย์การเรียนรู้ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้ใช้บริการในแต่ละช่วงอายุกับองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ เพื่อกำหนดแนวทางการออกแบบ โดยมีพื้นที่การศึกษาคือ อุทยานการเรียนรู้ (Thailand Knowledge Park: TK. Park) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 440 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

ผลการศึกษา พบว่าแนวทางการออกแบบศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ควรมีองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยมีลักษณะที่แตกต่างไปตามช่วงอายุของผู้ใช้บริการ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ช่วงอายุ คือ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ลักษณะทางกายภาพของอาคารที่แตกต่างไปตามช่วงอายุของผู้ใช้บริการ ได้แก่ รูปทรงอาคาร รูปด้านอาคาร สีของอาคาร การจัดผังภายในอาคาร (plan) การสัญจรภายในอาคาร (circulation) ขนาดของพื้นที่ พื้นที่ทำกิจกรรมเสริม และบรรยากาศภายในศูนย์การเรียนรู้ 2) ลักษณะการจัดแสดงเนื้อหาที่แตกต่างไปตามช่วงอายุของผู้ใช้บริการ ได้แก่ ประเภทสื่อการนำเสนอ และเนื้อหาการจัดแสดง 3) วิธีการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้

จากนั้นนำผลการศึกษาที่ได้กล่าวถึงข้างต้น มาออกแบบอาคารศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยต้นแบบ โดยการใช้เนื้อที่บริเวณถนนราชดำเนิน ในพื้นที่รัตนโกสินทร์ และจากการศึกษาวิเคราะห์พื้นที่พบว่า มีศักยภาพและเหมาะสมต่อการจัดตั้งโครงการ ทั้งด้านความสำคัญทางประวัติศาสตร์ นโยบายสนับสนุน และด้านกายภาพ รูปแบบของอาคารได้รับการออกแบบให้มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย ที่มีความกลมกลืนกับบริบทรอบด้าน ในขณะเดียวกันก็จัดวางตำแหน่งพื้นที่ใช้สอยอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับทุกกลุ่มคนที่เข้ามาใช้งาน ขนาดของพื้นที่ตั้งโครงการประมาณ 12,000 ตารางเมตร หรือ 7.5 ไร่ โดยสรุปพื้นที่ใช้งานในศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเท่ากับ 30,500 ตารางเมตร แบ่งเป็นส่วนบริการสาธารณะ 3,500 ตารางเมตร ส่วนจัดแสดง 8,100 ตารางเมตร ส่วนบริการพนักงาน 900 ตารางเมตร และได้ทำการประเมินผลสรุปแบบอาคารโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า อาคารสามารถใช้งานได้และตอบสนองต่อการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

The purpose of this research is to provide design guidelines for a Thai cultural center in Rattanakosin area. It aims at showing basic human needs of cultural heritage that everyone should learn about one's origin. Nowadays, Thai learning center designs are unsuitable in physical appearance and content displays are not responsive to the demands of the 3 age groups which are: childhood, adolescent and adulthood.

The 3 objectives of the research are to study; 1) the determining factors of the learning center which are physical appearance, display feature, user characteristics and the management method from the case studies of learning centers; 2) the opinion of the learning center's users and staff about the needs of the learning center components; 3) the opinion of different age groups of users regarding the learning center. Design guidelines for a Thai cultural learning center are proposed from the investigation of Thailand Knowledge Park (TK. Park), National Museum and The Golden Jubilee Museum of Agriculture. The research samples are 440 persons. The research tools used in this study are questionnaires, interview and observation guidelines.

The guidelines for designing a Thai cultural learning center in Rattanakosin area consist of determining factors which provide learning environments that are suitable for users of different age groups. They can be classified into 3 categories which are childhood, adolescent and adulthood. Each age group is related to three important characteristics which are; firstly physical characteristics such as shape, façade, colors, plan, circulation, area requirement, supplementary area and the environment of the learning center; secondly, the differences of the content displays for different age groups which are the media content and the display content; and lastly, the management approach for the learning center.

The research result is applied to designing a Thai cultural learning center which is located in the region of Ratchadamnoen Road in Rattanakosin area. The site analysis shows that the selected site has great potential and is suitable for establishing the prototype project regarding the historical context, supporting policy as well as physical appearance. The built form is designed with Thai identity in harmony with the surrounding area. The building functions have also been planned to suit the needs of all target groups. The total land area is 12,000 square meters. The building area requirement is 30,500 square meters, consisting of public area of 3,500 square meters, the display area of 8,100 square meters and the service and office area of 900 square meters. The design project has finally been evaluated by professionals in related fields, and found to be effective and well suited to the proposed target groups.